

P.M.

Tutkimuslaitoksen tutkijain ja aktuaarien palkkauksesta

Esitin 31.8.1960 Johtokunnalle muistion tutkimuslaitoksen vakanssien ja palkkauksen uudestijärjestelystä. Siinä tehdyt ehdotukset tutkijahenkilökunnan aseman järjestelystä Johtokunta periaatteellisesti hyväksyi, missä yhteydessä mm. määräaikaisten tutkijain toimet muutettiin ylimääräisiksi, perustettiin uudentyyppiset (vanhemman) tutkijan toimet, sovittiin pätevyysvaatimuksista ja tutkijain palkkauksessa noudatettavasta porrastuksesta.

Kuluneen kolmen vuoden aikana on vastaavanlaisen henkilökunnan palkkatasossa tapahtunut melkoista nousua sekä valtion että yksityisessä sektorissa. Samalla ovat eräät niistä erityisistä eduista, joita laitoksen katsotaan tarjoavan, yleistyneet muilla aloilla. Siten vapaa-ajan saanti opiskelun kaikissa opintoportaisissa, apurahojen saanti, virkalomien saanti jne. on kaikkialla helpottunut ja on esim. Tilastollisessa päätoimistossa tiettävästi ainakin samalla tasolla kuin laitoksessa. Apurahojen saanti on sikäläkin helpottunut, että tutkimusten kaikinainen painatustyö ja julkaisu tapahtuu nykyisin apurahojen turvin. Toiselta puolen laitoksen työmäärä on yhä kasvanut ja tehtävien hoito vaatii tutkijoilta entistä enemmän erikoistumista ja pätevyyttä. Samaan aikaan on kansantalousmiesten ja tämän alan tutkijoiden tarve muilla aloilla ja muissa laitoksissa kasvanut. Tätä vastaavaa tarjonnan kasvua ei ole, opiskelijoiden runsaudesta huolimatta, koska vain vähäinen osa valmistuneista näyttää olevan kiinnostunut jatko-opinnoista ja tutkimustyöstä.

Kaikesta tästä on ollut seurauksena, että tutkimuslaitoksen "kilpailupositio" on olennaisesti heikentynyt. On vaikeata löytää nuoria kandidaatteja tutkijoiksi ja vanhempien kandidaattien sekä lisensiaattien houkuttelu pankista tehtäviin, joissa on suurempi palkka ja työn itsenäisyys, ehkä asemaakin, on huomattavasti lisääntynyt. Kun tutkimuslaitos tarvitsee tietyn, pätevän työvoiman, vaikka "kiertoa" pidettäisiinkin tarkoituksenmukaisena, on mielestäni harkittava vakavasti toisaalta tutkijoiden palkkojen tarkistusta, toisaalta

ylenemismahdollisuuksien turvaamista. Seuraavassa kosketellaan lähinnä vain ensiksi mainittua asiaa. Palkkavertailua varten on liitteinä kolme taulukkoa.

Taulukossa 1 on laitoksen palkka-asteikkoa verrattu valtion asteikkoon ja esimerkeiksi valittu eräitä valtion virkoja tai toimia, jotka tehtävien laadun tai pätevyysvaatimusten nojalla ovat lähellä laitoksen toimia. Taulukko osoittaa mielestäni, että laitoksen palkat ovat miltei kautta linjan "sijoittuneet" huonommin ja että erot ovat yleensä sitä suuremmat, mitä alemmasta palkkaluokasta on kysymys. Kun yläpäässä valtion palkat ovat kiinteitä (S- tai B-luokat) laitoksen kärjen palkkauksen "kilpailupositiio" riippuu osastopäälliköiden ja vanhempien tutkijoiden ikälisien määrästä. Laitoksen lisensiaattitutkijoiden palkat ovat samalla tasolla kuin valtion vastaavissa tehtävissä kandidaattitutkijain. Laitoksen kandidaattitutkijat ja aktuaarit ovat usean palkkaluokan alempana valtion kand.tutkijoista ja aktuaareista.

Siellä olevaa "muodollista" vertailua on täydennettävä mm. seuraavasti: Laitoksen henkilökunta saa vapaan lounaan, mikä kokonaispalkkaan (si peruspalkkaan) merkitsee muutaman kymmenen markan lisää kuukaudessa. Valtion erilaisiin opettajatoimiin liittyy "automaattisia" lisäansioita, kuten tenttimaksut, yli minimin menevä tuntimäärä jne. Valtion asteikko näyttää yllättävän "epätasaiselta"; huomiota herättää mm. hallitussihteerien (juristeja) ja ulkoasiainministeriön alempien virkojen hyvä sijoittuminen. Vähiten näyttävät laitoksen palkat poikkeavan maatalousministeriön alaiaten tutkimuslaitosten palkoista.

Taulukossa 2 on tutkimuslaitoksen palkkoja verrattu eräiden yksityispankkien tilasto- ja julkaisuosastojen sekä Taloudellisen tutkimuskeskuksen ja toisaalta tutkimuslaitosta lähinnä olevien valtion laitosten palkkoihin. Jotta vertailu yksityisiin palkkoihin kävisi päinsä, on taulukko laadittu osoittamaan asianomaisten tointen nykyisten haltijoiden tämänhetkistä kokonaispalkkaa (tutkimuslaitoksen kohdalla on mainittu henkilöiden nimet, muider kohdalla vain so. henkilön oppiarvo). Tiedot luottamuksellisia.

Yleiskuva vertailusta on mielestäni, että pätevyysvaatimukset huomioonottaen tutkimuslaitoksen "kilpailuositio" on heikko verrattuna kansantalousosastoon, Tilastolliseen päätoimistoon sekä Valtakunnansuunnittelutoimistoon ja että näiden kaikkien positio on huono verrattuna yksityisiin palkkoihin. Yksityispankeissa kandidaatin palkka on 1 900 - 1 200 mk/kk, minkä viimeksi mainitun palkan saa vasta valmistunut kandidaatti. Taloudellisessa tutkimuskeskuksessa nuorin kandidaattitutkija saa nyt 1 400 mk/kk ja ensi vuoden alusta 1 500 mk/kk. Meillä se kandidaattitutkija, joka saa ylintä v. 1961 syksyllä sovittua palkkaa, saa 1 058 mk/kk eli saman, minkä yksityispankki Y maksaa lopputenttejä suorittavalle ylioppilaalle.

Taulukossa 3 on laitoksen palkkoja verrattu pankin muihin palkkoihin. Vertailujen suorittaminen on tietenkin "arkaluontoista", mm. koska pankkiteknillisissä toimissa ei ole - ainakaan millään lailla täsmällisiä - opillisia pätevyysvaatimuksia, koska henkilöksymykset tulevat kuvaan, koska virka-¹älle¹ pannaan pankkiteknillisissä toimissa huomattavasti enemmän painoa ja koska henkilökunnan siirtämisessä vakanssista toiseen on noudatettu erilaisia kriteerioita. Todettakoon, että nykyisin vanhempi tutkija (tri) vastaa kamreeria yp., lisensiaattitutkija vanh. kirjanpitäjää I, korkeapalkkaisin kandidaattitutkija nuorempaa kirjanpitäjää I, aktuaarit ja lähinnä korkeapalkkaisimmat kandidaattitutkijat nuorempaa kirjanpitäjää III ja että alimmat kandidaattitutkijat, kirjeenvaihtaja ja ekonomi jäävät alle nuoremman kirjanpitäjän IV.

Ehdotukset

1. Osastopäälliköt ja vanh. tutkijat (pysyvät toimet)

Laitoksen ylimpien toimien, so. osastopäällikköjen ja vanh. tutkijoiden osalta en tee mitään täsmällistä ehdotusta. Mielestäni nämä korkeat toimet ovat sellaisia, että ratkaiseva on viime kädessä henkilöksymys. Katsoisin kuitenkin, että vanh. tutkijan palkkaus on varauduttava muuttamaan samaksi kuin

osastopäällikön ap., jolloin jälkimmäisellä olisi hallinnollisia tehtäviä

¹ Virkaikämääräykset ovat myös sikäli kankeat, että monia yksityisiä ja julkisia kaan tehtäviä, jotka merkitsevät tutkimuslaitoksen - ja myös pankin sihteerien - tehtäviin tarvittavan asiantuntemuksen lisääntymistä, ei voida hyväksyä ikälisiin oikeuttaviksi. Esimerkkinä palvelu ECB:ssä ja muissa kansainvälisissä järjestöissä ennen pankkiin tuloa.

mutta edellisellä ei. Kysymys tulee ajankohtaiseksi lis. Helelän väitelyä (5.10.63) tai viimeistään lis. Laaton väitelyä.

Näitä palkkoja harkittaessa on kysymys viime kädessä siitä, millaisia ja ketä henkilöitä halutaan pitää palveluksessa. Kysymykseen tulevat henkilöt ovat ylipäänsä koulutukseltaan ja ominaisuuksiltaan juuri sitä luokkaa, jota elinkeinoelämä, järjestöt ja laitokset kysyvät esimiestehtäviin tarjoten palkkaetuja, joista pankki ei nykyperiaattein kykene kilpailemaan. Toisaalta nopea "kierto" tässä johtoportaan ei voi olla pankille eduksi.

2. Lisensiaatti- ja kandidaattitutkijat (ylimääräiset toimet)

Vaihtoehto 1.

Nykyisin lis.tutkijoille maksetaan vain kahta palkkaa, alemmaa koeaikana ja ylempää sen jälkeen. Erikoispalkka on vastikään annettu Kukkoselle. Ikälisä on nuoremmilla 0, vanhimilla 2. Mielestäni lis.tutkijan palkkausta olisi jonkin verran korotettava ja samalla olisi asteikkoa laajennettava ylöspäin, jotta vanhemmalle voitaisiin maksaa enemmän kuin nuoremmalle. Koeajan palkka olisi perusluokassa 1 073 mk/kk ja sen jälkeen asteikko 1 147 - 1 495 mk/kk.

Kand.tutkijan palkkausta tulisi nostaa suhteellisesti enemmän laajentamalla asteikkoa ylöspästä. Koeajan palkka olisi luokassa 666 mk/kk ja siitä lähtien asteikko 732 - 1 018 mk/kk.

Nuorempien aktuaarien palkkaus olisi nostettava samaksi kuin valtion aktuaarien ja vanh. lehtorien (10 v.) eli valtion palkkaluokkaa A25 vastaavaksi. Sitä vastaa lähinnä pankin luokka 870 mk/kk.

Kirjeenvaihtajan sekä ekonomi- ja ylioppilasassistenttien palkkausta tarkistettaisiin henkilön mukaan.

Vaihtoehto 2.

Lis. tutkijain ja nimenomaan kand.tutkijain palkkauksen sitominen peruspalkkaluokkiin ei ole mikään välttämättömyys. Voitaisiin myös siirtyä sovittuihin kiinteisiin palkkoihin ilman ikälisiä. Kun periaatteena on nostaa tutkijan palkkausta sitä mukaa kuin hän edistyy opinnoissaan ja erikoistuu tehtä-

vissään laitoksessa, tällaisen kiinteäpalkkaisen asteikon voidaan katsoa sisältävän myös virkailän mukaiset korotukset. Vaihtoehdossa 1 ehdotettuja palkka-asteikkoja vastaisivat siten seuraavat kiinteät asteikot:

Lis.tutkija, ylin	1 900 mk/kk
alin	1 400
koeaika	1 300
Kand.tutkija, ylin	1 250
alin	850
koeaika	750

Ehdotukset merkitsisivät, että laitoksen tutkijain palkkaustaso jäisi vielä - varsinkin asteikon alapäässä - alle esim. valtiovarainministeriön kaneentalcusosaston, Tilastollisen päätoimiston ja Valtakunnansuunnittelu-toimiston tason ja että yksityispalkkoja ei läheskään saavutettaisi (vrt. taulukko 2). Toistaiseksi saattaisi tämäkin korotus silti pysyttää laitoksessa tai antaa laitokselle sen työvoiman, mitä eri tehtävät vaativat. Ehdotuksia valaisee taulukko 4.

Sijoitettaessa tutkijoita edellä esitettyihin asteikkoihin ja heitä ylennettäessä otettaisiin opintojen edistymisen lisäksi entistä enemmän huomioon "käyttökelpoisuus" sekä virkatehtävien laatu. Muistettakoon, että tutkijat, vaikka ovat muodollisesti ylimääräisiä ja määräaikaisia, hoitavat suuren osan laitoksen rutiinitöistä (esim. Kailasvuori johtaa maksutaseen laatimisen), jotka normaalisti edellyttäisivät pysyviä vakanssinhaltijoita.

Loppuhuomautuksia

Pankin koko palkkaus- ja vakanssijärjestelmä kaipaa ilmeisesti uudistamista, mikä voinee tapahtua vasta ohjesäännön muuttamisen yhteydessä. Tässä ehdotettu ratkaisu on katsottava väliaikaiseksi ja sen tarkoitus on tyydyttää kipeimmät tämän hetken tarpeet. Ekonomistien suuri kysyntä ja tästä johtuva palkkateson nousu toisaalta ja pankin "valjastaminen" entistä enemmän keskuspankkipolitiikan palvelukseen toisaalta ovat tekijöitä, jotka nähdäkseni on pakosta otettava varteen pankin sisäisessä organisaatiossa, mihin olennaisesti liittyy palkkauskysymyskin.

18.9.63

Nu.